

NIEUWSBRIEF STICHTING WERKGROEP GRAUWE KIEKENDIEF jaargang 6, nummer 6

- Willem van der West †
- Hennepakker
- Vogelatlas
- Van alles wat

MMXII

Door Ben Koks

Geen idee hoe we ons later 2012 zullen herinneren. Qua veldwerk, onderzoek en het bedenken van nieuwe vormen van natuurbeheer in het agrarisch gebied zoals onze Vogelakkers in de Vriescheloërvennen, dan kunnen we alleen maar tevreden zijn. Echter de politieke omlijsting waarin we moesten opereren was er één van gemiste kansen. Zelden heb ik zo weinig daadkracht bij de politiek meege maakt. Politiek hoort simpelweg een heldere horizon te creëren. Politiek verantwoordelijken die steeds maar besluiten uitstellen en intussen niet over de helderheid van geest beschikken om met relevante partijen tot een maatschappelijk gedragen natuurbescherming te komen hebben we in 2012 genoeg gezien.

2012 was ook een jaar van lief en leed.

We staan in deze nieuwsbrief stil bij het onverwachte overlijden van onze geweldige vrijwilliger en student Willem van der West. Als team hebben we in 2012 heel wat meegemaakt en als ik een kwalificatie mag geven dit: Almut, Madeleine, Oike (dames eerst), Henk Jan, Morrison, Raymond en Popko jullie vormen een prachtig team en mede dankzij jullie gedrevenheid, creativiteit, saamhorigheid en geloof in ons verhaal zijn we als werkgroep weer een stuk verder gekomen.

Chris Trierweiler en anderen hebben een prachtig artikel* gepubliceerd gekregen in het mooie tijdschrift Journal of Animal Ecology. Chris werkt momenteel hard aan de laatste stukken uit haar proefschrift en ook hier geldt het adagium dat dit alles nimmer zou zijn gelukt zonder de inzet van al die mensen en instituten waar we al jaren met veel inspiratie mee samenwerken.

Op zijn Gronings: "het kon minder".

*'A Palaeartic migratory raptor species tracks shifting prey availability within its wintering range in the Sahel.' Het artikel is op te vragen via info@grauwekiekendief.nl

In Memoriam: Willem van der West

Door Ben Koks en Almut Schlaich

30 november 2012. Zoals te doen gebruikelijk was Willem van der West vrijdag weer op ons kantoor in de Molen Edens. Het invoeren van de veldgegevens die we tijdens onze expedities in de Sahel verzamelden werden door onze altijd noest doorwerkende student regel voor regel ingeklopt. Almut en Morrison waren er ook en mede dankzij Willem zijn geweldige humor heerste er een puike sfeer.

Vrijwilliger Willem liet zich ook tijdens de slaapplaatstellingen in de Vriescheloërvennen geregeld zien. Sjoerd haalde hem dan op in Onnen en samen stonden we dan aan de Polderweg naar invallende kiekendieven (alle drie de soorten!) te kijken. Willem maakte onderdeel uit van een groep van circa 20 vrijwilligers die onder aanvoering van Almut op de juiste plekken werden geposteerd om slapende kiekendieven te tellen. Mensen die met Willem geduldig mochten observeren hadden mazzel. Een leergieriger mens kom je zelden tegen en hij was een makkelijke student en een aimabele vrijwilliger. Iedereen die Willem van der West bezig zag tijdens het veldwerk of tijdens het invoeren van de vaak onleesbare Saheldata wist dat hij bijzonder was.

Voorjaar 2012 werd Willem getroffen door een TIA en als gevolg van dit herseninfarct was het maar de vraag of hij ooit nog zijn oude gezondheid zou terugkrijgen. Het was terugvechten vanuit een situatie met heel veel onzekerheden. Zou het lukken om zijn tanden weer eens in een stevig bord boerenkool met worst te zetten? 'Eten' met een rietje beviel hem niet, maar hij kwam er bovenop!

Op vrijdag 30 november was het aangenaam weer en de luchten waren op een prettige manier herfstig. Een telling van onze Vogelakkers tussen Blijham en Vriescheloë kwam spontaan in ons op en een sms'je met "neem je laarzen mee" werd enthousiast "liggen al achter in de auto" per ommekeer door Willem beantwoord. Met twee maagdelijke veldkaartjes in de map reden we naar de Polderweg. Willem zag als eerste een smelleken (man ad.) karakteristiek laag over de weg schieten. Hij was scherp. Ook een jagende Blauwe kiek pikte hij als eerste op. Na een half uurtje zagen we het tweede smelleken (een voor deze soort opvallend groot exemplaar) richting Wedde verdwijnen. We hadden lol. Plotseling kregen we het over zijn TIA van het voorjaar. Via de TIA over de dood en het gesprek dat we hadden was mooi en bijzonder. Onze telling vorderde gestaag en was vermakelijk. Willem vroeg op een gegeven moment hoe je een ruigpootbuizerd aan zijn vliegbeeld kon herkennen.

Altijd lastig om uit te leggen. Op zo'n beetje hetzelfde moment zei Willem "ha kijk, een blauwe kiek". De blauwe kiekendief die recht op ons af kwam vliegen was echter een ruigpootbuizerd. Zo kon aan Willem worden uitgelegd dat ruigpoten eigenlijk vliegen als kiekendieven. Lenig en soepel en bij verre niet zoals een stug vliegende Buizerd. Hij begreep de uitleg, ik weet zeker dat hij de volgende ruigpoot zo uit de lucht zou pikken. Zover heeft het helaas niet mogen komen.

© André Eijkenaar

Blauwe kiekendief in gevecht met een ruigpootbuizerd.

Op zondag 2 december werd Willem van der West tijdens een mountainbike-toertocht nabij Veendam door andere deelnemers op het parcours gevonden; hij was getroffen door een hartaanval. Twee dagen later overleed Willem in het Academisch Ziekenhuis in Groningen. Dezelfde dag werden we door zijn zoon Koen gebeld. Willem is op dinsdag 11 december gecremeerd. Wij wensen zijn familie alle sterkte toe in deze verdrietige en onwerkelijke periode.

Willem van der West

24 september 1958 - 4 december 2012 †

Hennepakker is een waar vogelparadijs

Door Piet Wever

Een groot akkerbouwperceel in de Polder Wildervankster Participantenverlaat is dit jaar gebruikt voor de vezelhennepeteelt. Vanuit mijn woning heb ik zicht op een gedeelte van dit terrein.

Eind juli toen het gewas op volle hoogte was zaten er opvallend veel bosrietzangers in het gewas, zelfs zeven verschillende waarnemingen op verschillende plaatsen op één dag. Na het

maaïen en het gekneusd liggen van de hennep waren er al veel vogels aanwezig. Maar nadat de hennep was afgevoerd kwamen er op de stoppels nog meer vogels af.

De door mij waargenomen soorten:

- honderden groenlingen
- meer dan duizend kepen
- honderden vinken
- honderden Turkse tortels
- tachtig houtduiven
- honderden spreeuwen
- honderden kokmeeuwen
- honderden zwarte kraaien
- honderden kauwen
- honderden grote Canadese ganzen
- nijlganzen

De grote gemengde groepen vinkachtigen bestonden in oktober hoofdzakelijk uit groenlingen en vinken, terwijl in december de kepen de hoofdmoot vormden. De vinkachtigen, spreeuwen en Turkse tortels gebruikten de bomensingels aan de randen als uitvalsbasis en maakten van hier uit hun voedselvuchten, meestal binnen een straal van 50 meter.

Verderop gelegen gebieden werden wel bezocht, maar met een veel lagere frequentie. Gezien de aanwezigheid van de zeer grote groepen vogels is het als voedselgebied in de herfst een aanwinst voor dit Veenkoloniale gebied!

Oproep: zet Groningen op de kaart in de Vogelatlas!

Door Leon Peters en Willem-Pier Vellinga, Atlasdistrictscoördinatoren

De meesten van jullie weten het vast al: op initiatief van SOVON worden vanaf nu gedurende drie winters en zomers vogels geteld voor een nieuwe Vogelatlas.

Van de redactie:

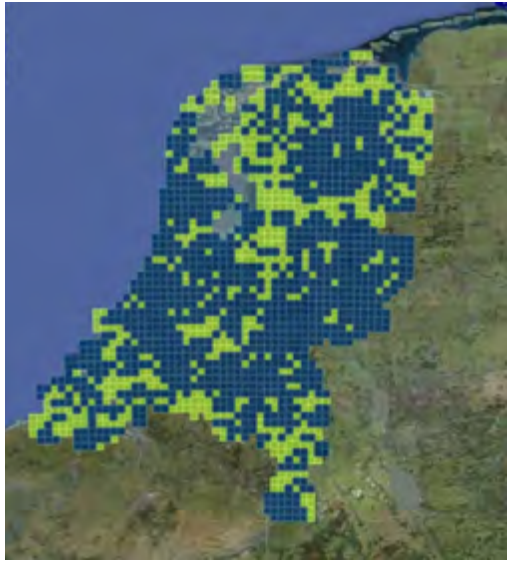
Sovon is in 1973 opgericht om de eerste landelijke verspreidingsatlas van Nederlandse broedvogels mogelijk te maken.

Doelen Vogelatlas in 't kort:

- Vastleggen van de actuele verspreiding van alle broed- en wintervogels, op een zo gedetailleerd mogelijke schaal.
- Bepalen van de actuele populatieomvang van alle broedvogelsoorten en zoveel mogelijk wintervogelsoorten.
- Vastleggen van veranderingen in verspreiding en (voor broedvogels) ook in dichtheden ten opzichte van eerdere landelijke atlassen.
- IJking van de bestaande meetnetten van Sovon: hoe representatief zijn ze?
- Instroom van nieuwe vogeltellers stimuleren, ter continuering van de bestaande vogelmeetnetten.

***Het beoogde eindproduct is een atlas in gedrukte vorm, naast een steeds geactualiseerde website met verspreidingskaarten.
(bron: Handleiding Veldwerk Vogelatlas 2012-2015)***

Voor het in kaart brengen van broed- en wintervogels is Nederland opgedeeld in 5x5km atlasblokken. Per atlasblok zorgt iemand ervoor dat alle benodigde tellingen worden gedaan. Inmiddels hebben zich in Groningen ongeveer vijftig vogelaars aangemeld, en de eerste telresultaten komen binnen. Heel mooi! Het begin is er dus, maar wie op www.vogelatlas.nl kijkt ziet dat er nog een heel aantal blokken in Groningen niet zijn “geclaimd”, ongeveer vijftig. Daar liggen dus kansen voor liefhebbers want het zijn eigenlijk allemaal interessante blokken, en ze liggen verspreid over de provincie. Bijvoorbeeld langs de Noordkust, in het Westerkwartier, op het Hogeland, in het Oldambt, bij het Hoeksmeer, in de Breebaartpolder en in de Carel Coenraadpolder: allemaal nog vrij!

De groene blokjes zijn nog niet geclaimde 5x5km atlasblokken. © SOVON en GOOGLE.

Bovengetekenden hebben zich opgeworpen als coördinatoren voor de provincie Groningen. Ons streven is om alle 5x5km blokken in Groningen bezet te krijgen. Maar wat we vooral ook gaan proberen is om alle waarnemingen die in Groningen worden gedaan mee te laten tellen. Iedereen die wel eens in het veld is kan namelijk meehelpen om Groningen op de kaart te zetten. Neem bijvoorbeeld al die gegevens van de MAS-tellingen die door vrijwilligers en medewerkers van de Werkgroep Grauwe Kiekendief volgend seizoen weer verzameld gaan worden: die kunnen ook allemaal gebruikt worden voor de Vogelatlas. Dat vormt een formidabele basis aan gegevens voor Groningen. Dus als de vraag komt om een aantal MAS-punten te tellen: vooral doen!

Losse interessante waarnemingen zoals hoge aantallen, zekere broedgevallen, zeldzamere soorten, ze tellen allemaal mee als ze worden ingevoerd op www.waarneming.nl. Verder is het ook mogelijk om losse kilometerhoktellingen in te voeren op www.vogelatlas.nl.

We roepen iedereen op de verschillende mogelijkheden te bestuderen, en dan haar/zijn steentje bij te dragen aan: **Zet Groningen op de kaart!**

Voor vragen kunnen jullie ons altijd bereiken op ADCGroningen@sovon.nl.

Van de redactie:

1. voor onze nieuwsbrieflezers buiten de provincie Groningen: mocht iemand van jullie na deze enthousiaste oproep ook mee willen doen aan het atlasproject in je eigen omgeving? Dan vind je [hier](#) een overzicht van alle Atlasdistrictscoördinatoren.
2. het belang van het invoeren van waarnemingen op Waarneming.nl hebben wij in onze nieuwsbrieven al een aantal keren benadrukt. Wederom: blijf alles wat je tegenkomt in het veld doorgeven.
3. maak je ingevoerde waarnemingen bij Waarneming.nl ook op onze website zichtbaar door in je eigen profiel bij Lidmaatschappen de Werkgroep Grauwe Kiekendief aan te vinken. Voor een uitgebreide instructie lees pagina 8 in Nieuwsbrief nr. 1 van 2011. Klik voor een link op de afbeelding hiernaast.

Van alles wat Patrijzen vangen?

In voorbereiding op ons patrijzenonderzoek zijn twee collega's een avond op pad gegaan om eens te inventariseren wat er zoal aan patrijzen op de akkers te vangen is. Alles wat ze vonden: geen patrijzen, maar wel andere interessante overnachtende soorten.

© Popko Wiersma

© Popko Wiersma

Raymond Klaassen met kramsvogel en houtsnip.

Satellietkijken Astrid en Harald

Op de site van NABU (Naturschutzbund) Sachsen Anhalt zijn voor het eerst ook satellietkijken te volgen. Almut Schlaich en Ben Koks zijn afgelopen zomer in Sachsen Anhalt geweest om daar twee grauwe kiekendieven van een satellietzender te voorzien: Astrid en Harald. Een verslag over het aanbrengen van deze satellietzenders staat op de NABU-site. Klik op het logo voor het verslag.

© René Fonger

Duitse satellietkiekvrouw Astrid vlak voor René Fonger haar loslaat, Stefan Fischer kijkt toe.

© René Fonger

Duitse grauwekiekman Harald poseert in de handen van Ben Koks.

Van alles wat

On the road to recovery?

De Europese partners van Birdlife hebben een rapport opgesteld over hoever de Europese Unie is met het behalen van de doelstellingen die zij zich heeft gesteld met betrekking tot het behoud en herstel van de biodiversiteit en ecosystemen in Europa. Als voorbeeld worden de grauwe kiekendieven in Nederland aangehaald als één van de successen van soortenbeleid in agrarisch gebied: "Flying High in the Netherlands." Meer lezen? Klik op de afbeelding.

Science

Op 7 december is een artikel gepubliceerd in het gerenommeerde wetenschappelijk tijdschrift Science met onze collega Raymond Klaassen als tweede auteur. De publicatie gaat over de invloed van droogte in de Hoorn Afrika op de voorjaars trek van zangvogels. Migratie-expert Raymond Klaassen heeft samen met collega's van de universiteit van Lund en van de universiteit van Kopenhagen daar onderzoek naar gedaan. Met behulp van geolocators is de trek van grauwe klauwieren en noordse nachtegalen in kaart gebracht. Voor meer informatie lees het persbericht van de [Rijksuniversiteit Groningen](#). Wil je het gepubliceerde artikel lezen dan kan je deze opvragen bij [Raymond Klaassen](#).

© Roine Strandberg

Grauwe klauwier met een geolocator.